

סוכה מז

משה שווערד

1. חידושי הרישב"א מסכת סוכה דף מז עמוד א

איכא דאמרי ברוכי כולי עלמא לא פליגי דלא מברכינן. בסוכה בשמיני לדידן, כי פליגי במיתב רב סבר מיתב מיהא יתבינן ורבי יוחנן סבר מיתב נמי לא יתבינן. תמיהא מילתא לרבי יוחנן היכי אפשר דלא יתבינן בסוכה בשמיני דכיון דספק שביעי הוא הוה ליה ספיקא דאורייתא ולחומרא, וי"ל דכי לא ידעי בקביעא דירחא אין הכי נמי דלכולי עלמא מיתב יתבינן, כי פליגי בזמן הזה דידעינן בקביעא דירחא ולא עבדינן תרי יומי אלא משום מנהג אבותינו וסבר רבי יוחנן שאע"פ שאבותינו דלא ידעי בקביעא דירחא יתבי בסוכה בשמיני מספיקא, אנן לא אזלינן במנהג דידהו בהא כי היכי דלא לזלזול בשמיני שהוא יום טוב מן התורה לדון אותו כשביעי שהוא חול והיו מקילין בקדושתו, ורב סבר דכיון דבלא ברכה יתבינן בה הא מינכרא מילתא שאינה שביעי ממש אלא ספק ולא יזלזול בקדושתו, וזה סיוע לרבינו אלפסי ז"ל שכתב דטעמא דלא מברכינן בשמיני בסוכה משום דאתו לזלזולי בשמיני...

2. מאירי על סוכה דף מו/ב

ואף על פי שבפסח מברכין על ספירת העומר ביום טוב שני ואם עומר אין יום טוב שהרי מחרת יום טוב הוא [1] מ"מ ספירת העומר וקדוש אינו נעשה כאחת אבל אלו בכוס אחד הם ונמצאו דברי חכמים חוכא וטלולא ... [2] ויש אומרים בספירת העומר הואיל ועיקרו מן התורה אף על פי שבזמן הזה אינו מן התורה לדעת קצת [3] ולא עוד אלא שיתבלבל סדר המספר אם לא יברך בראשון ושיברכו בשאר הספירות ואם יברכו בשני על יום אחד ויספרו בלא ברכה יום שני יהא הענין חוכא ושמא יבאו לזלזול בראשון של עצרת והיכא דלא אפשר שאני ...

3. שערים מצויינים בהלכה

דף מז. גמירי דמאפר אתו. פרש"י שבאו מן האפר שבהמותיהן רועות שם, ולא ישבו בסוכה כל ימי החג. וכבר תמהו, דהני גדולי הדור לא עשו סוכה לעצמן, ונראה לדחוק ולתרץ דבימיהם גם גדולי תורה עסקו בדרך ארץ וכמש"כ הרמב"ם במס' אבות, ולא היה להם מי שישמור בהמותיהן, ושם לא היה אפשר להם לעשות משום שלא היה בנמצא פסולת גורן ויקב או ענפי אילנות, ורק עשב ירוק היה, ולא היו מחויבים להפסיד כל ממונם דהיינו להפקיר בהמותיהן, ובתוך ימי הסוכות כבר היה בנמצא להן אשר ישמור אותן, והם פנו להם העירה. ועי' מה שכתבנו כזה בסוף מס' ר"ה (ד"ה עם) ועוד י"ל שהיה עת צרה וברחו להם לאפר ולא רצו שידעו מהם והתחפשו והסתתרו מהם, ולכן לא עשו להם סוכות שהיו בין הגוים, וכמו שהיינו בעת הזעם. וכבר ראיתי כתוב קצת מזה.

4. שערים מצויינים בהלכה

מיתב כו"ע לא פליגי דיתבינן. כתבו התוס' דע"י ישיבת סוכה בשמיני אינו נראה כנוהג ביום זה כמנהג חול, דפעמים שסוכתו עריבה עליו. וכ"כ הרא"ש בפרקין (ס"ה). ובספר הפרדס לרש"י ובמחזור ויטרי (סי' רפד) כתוב, שנהגו כמה גדולים לאכול בבית ולקדש בסוכה, [ואפשר משום דלזמן מועט עדיין עריבה עליו, משא"כ לכל הסעודה]. ובמהרי"ל (ה' לולב) כתב, דבלילה אוכלין בביתם, וביום אוכלין בסוכה, וזהו נמי מטעם דבלילה לא שייך לומר דסוכתו עריבה עליו מפני הקור. ומטעם זה כתב נמי בקרבן נתנאל (אות ז) דאם יש רוחות וצינה בשמיני עצרת אין מן הראוי לאכול בסוכה. וכ"כ בערוך השלחן (סי' תרסח), ובשו"ת מנחת אלעזר (ח"ד סי' לא) כתב נמי דתקנת חכמים לישב ולישן ביום השמיני היינו במקומותיהם שהיה מזג האויר טוב, אבל במדינות צפון רבעת צינה, אין ראוי להחמיר שניכר שיושב לשם מצוה, משא"כ במשך ימי הסוכות דראוי להחמיר. וע"ע בהגה' מהרש"ם (שם)

5. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת סוכה דף מז עמוד א

ההלכתא יתובי יתבינן ברוכי לא מברכינן. כתב הראבי"ה דודאי ישיבת סוכה דהיינו אכילה בסוכה כיון דבחג עצמו ה' צריך לברך ועכשיו אינו מברך, יש כאן גילוי דלא בא להוסיף אלא עושהו מספק, אבל שינה בסוכה אינו ישן דהרי אין ברכה על שינה, וא"כ אין כאן שום גילוי ונראה כמוסיף.

והקשו האחרונים מ"ש דהכא נראה כמוסיף יותר מכל המצוות כגון שופר וכד' דבשני הימים עושהו והתם לא אמרינן דנראה כמוסיף.

ונראה פשוט דודאי כל מצוה שעושים ביום טוב שני ודאי דלא שייך כאן נראה כמוסיף דהרי כל עשייתו מספק הוא או מנהג, וא"כ אין כאן שום מוסיף דאין כאן שום זלזול, אבל בשמיני בחג הרי לעולם יש כאן סתירה דאי סוכות הוה לא הוה שמ"ע וא"כ יש כאן זלזול בשמ"ע אי עושה ומתנהג במצוות סוכות, בהא אם אעפ"כ עושה המצוה בלא שום גילוי, בזה נראה כמוסיף על מצוות שמ"ע, ודו"ק.

תדע שהרי חלוק בג' דברים בסוכה ולולב וניסוך המים. הא דלא תגי נמי ערבה דהוה הלמ"מ ובשביעי נוטלין ערבה, נראה ע"פ מה שנתבאר לעיל בדעת הרמב"ם דכתב בדין ערבה שבמקדש דהיו מקיפים בלולב, והיינו שיש דין בערבה להקיף בלולב, וא"כ אפשר דבכלל לולב כבר הוה נמי ערבה, דשייכי אהדדי.

6. תוספות מסכת סוכה דף מז עמוד א

מיתב כולי עלמא לא פליגי דיתבינן - בלולב לא רצו לתקן כלל שיטלנו הלולב מספק לפי שהוא י"ט ומוקצה לטלטול ומינכר' למילתיה שנוהג בו מנהג חול אבל סוכה פעמים שסוכתו עריבה עליו אוכל בה אפי' בי"ט.

שיעורים	דף מ"ז ע"א	רשימות	רמח
----------------	------------	---------------	------------

ונראה דלרב בחפלה בברהמ"ז ובקידוש מזכירים דוקא את קדושת היום של שמע"צ ולא של סוכות. והטעם הוא, כי הזכרת קדושת היום בחפלה תלויה דוקא בקדושת היום של איסור מלאכה ולא בשל מצוות, ראה רש"י (מו: ד"ה ושמיני), ויום ח' קדוש מטעם חג הסוכות לגבי מצות סוכה בלבד ולא לגבי מלאכה, דלגבי מלאכה הקדושה היא מדין שמע"צ בלבד. (וראה להלן שיש לחלק בין חפלה וברהמ"ז לקידוש.)

שם. בגמ' מיתב יתבינן. המנהג של הרכה חסידים הוא להקל באכילת שמיני עצרת בסוכה, ועיין בספרים³⁰ המפלפלים בטעם הדבר. ואולי סוברים שפטורים מדין שמחת חתן שפטור מסוכה כל ז', ושמחת שמע"צ — דהיא שמחת התורה — כשמחת חתן וכלה לדידהו, ופטורים מסוכה משום דאין שמחה בסוכה כדאיתא לעיל בספ"ב, וצ"ע בדבר. ומנהג בית הרב להקפיד מאד לשבת בסוכה בשמע"צ כהוראת הגר"א המפורסמת (מעשה רב, אות רט"ז).

שם. חוס' ד"ה מיתב. ונ"ל טעם אחר למה אין נוטלים לולב בשמע"צ הואיל ונטילת לולב כל ז' ימים היא מחקנת ריב"ז זכר למקדש, על כן לא רצו להנהיג זכר למקדש ביום שמיני כדי שלא לנטות ממה שעשו במקדש ששם נטלו דוקא ז' ימים ולא יותר. (עיין בשעורים לריש פרק לולב הגזול.)

שם. בגמ' — אמר ר' יוחנן אומרים זמן בשמיני של חג. יש דיון בפוסקים (או"ח סי' תרס"ח) במי שהזכיר בחפלות שמע"צ את יום חג הסוכות ולא את שמע"צ אם חייב לחזור ולהתפלל. מסברה נראה שיש לחלק בין קדוש לבין חפלה וברהמ"ז. חובת הקדוש תלויה באיסורי מלאכה דזכור ושמור בדבור א' נאמרו, והיינו דקדוש (זכור) תלוי באיסורי מלאכה (שמור). לגבי מלאכה בודאי שמע"צ הוא חג בפני עצמו ואין לו שייכות לסוכות. ולפיכך מהראוי שהזכרת שמע"צ תעכב בקדוש. לעומת זאת הזכרת היום בחפלה היא מדין בכל יום ויום

~~~~~

³⁰ עיין בספר מועדים וזמנים ח"א סי' צ"ב.

דף מ"ז ע"א. בגמ' — מיתב יתבינן ברוכי לא מברכינן. כ' רש"י ח"ל — דשמיני הוא ואין שם סוכות עליו, עכ"ל. ועלינו להבין כוונתו — מ"ש שמע"צ לגבי ברכת לישב בסוכה מכל יו"ט ב' דמברכין משום מנהג אבותינו בידינו.

ונראה כי ר"ל דבימים אחרים המנהג מחדש קדושת יו"ט המחייבת כל הדינים ומצוות דיו"ט. לעומת זאת בשמע"צ קדושת יו"ט כבר קיימת ועומדת מטעם שמע"צ, והמנהג של אבותיכם בידיכם אינו מחדש קדושת הסוכות. [המנהג מחייב רק לישב בסוכה בלי קדושת החג דחג הסוכות ולכן אין לברך.] לפי"ז מוכן ג"כ למה לא נתחייבו במצות נטילת ד' המינים ביום ח', והוא מכיון דאין בו קדושת חג הסוכות, ולכן אין חיוב לקיים את מצוות החג. חז"ל התקינו רק ישיבת סוכה בעלמא שאין בה קיום המצוה דשיבה בסוכה בחג, דהא קדושת החג לא התקינו. [וצא מכך, שמה שיושבים חקנה מיוחדת היא ולא מטעם חלות מצוה חג, ולכן לא נתחייבו במצות הלולב, דמאחר דאין קדושת חג הסוכות אין חיוב לעשות כל מצוות החג וסגי בישיבת סוכה בעלמא, וע"ז אין ברכה לישב בסוכה.]

וכך מבואר מלשון הרמב"ם (פ"ו מסוכה הלי"ג) וז"ל: וביום השמיני שהוא יו"ט ראשון של שמע"צ יושבין בה ואין מברכין עכ"ל. ולכאורה מש"כ שיום שמיני הוא יו"ט ראשון של שמע"צ הוא מיותר דמה נ"מ בזה. ונראה שר"ל שדוקא קדושת שמע"צ ישנה ולא קדושת חג הסוכות אפי' מטעם החקנה ומכיון שאינו זמנה דסוכות ליכא ברכה דאינו אלא מנהג בעלמא לישב בסוכה ולא מצוה.

כ"ז אליבא דהלכתא, אמנם לרב לפי הלישנא קמא בגמרא יושבים בסוכה בשמע"צ ומברכים עליה. ובהתאם להנ"ל נראה לפרש שסוכר שלגבי מלאכה קדושת היום היא משל שמע"צ, אבל לגבי מצות סוכה הנהיגו חלות דין קדושת היום של סוכות בתורת דאי, והרי מצות סוכה בזמנה, ולפיכך מברכים. ולפי"ז יש לעיין — מה תהיה ההזכרה בחפלות דשמע"צ לרב — האם מזכירים את קדושת חג הסוכות בחפלות דשמע"צ או לא.

9. שפת אמת מסכת סוכה דף מז עמוד א

שם בגמ' שהרי חלוק בג' דברים כו' ולר"י כו' חלוק בב' דברים, תמהני מ"ט דשביק ערבה דהוי חלוק לרבנן בד' ולר"י בג', ולשיטת רש"י בפסחים (ע"א) דביום שמיני ליכא חיוב שמחה רק בלילה קשה נמי דחלוק בשמחה דאע"ג דבלילה אינו חלוק הא לולב נמי לא חלוק בלילה רק ביממא, אך זה י"ל אבל קושיא ראשונה מערבה תמוה וצ"ע, ואולי ס"ל דיוצאין בערבה שבלולב וכללו בלולב:

10. רש"ש מסכת סוכה דף מז עמוד א

שם שהרי חלוק בג"ד בסוכה כו'. ק"ל מדוע לא חשיב נמי ערבה:

11. שמות פרשת בא פרק יב

(יח) בראשון בארבעה עשר יום לחודש בערב תאכלו מצות עד יום האָחַד ועשרים לחודש בערב:

12. חזקוני על שמות פרק יב פסוק יח

עד יום האחד ועשרים פרש"י למה נאמר והלא כבר נאמר שבעת ימים לפי שנאמר ימים לילות מנין ת"ל וכו'. חז"ק היאך מצינו למימר לילות מנין הרי לעיל כתיב מיום הראשון עד יום השביעי ואפי' לילות משמע. אלא ע"י דוחק י"ל יש לך דברים שמקבלים שכר בעשייתם ועונש כשאינ עושים אותם כגון מצה בלילה הראשון ויש לך דברים שאין מקבלים שכר בעשייתם ועונש כשאינ עושים אותם כגון מצה מליל ראשון ואילך. ומ"מ מצות. שבעת ימים מצות תאכלו כתיב כלומר אם אכל מצה כל שבעת הימים קיים הפסוק זה של שבעת ימים מצות תאכלו. לילות מנין כלומר אם אכל כל שבעת הלילות מצה מנין שקיים את הפסוק ת"ל עד יום האחד ועשרים מכל מקום. מיום הראשון עד יום השביעי לא קאי אלא אכי כל אוכל חמץ. עד יום האחד ועשרים שלא תאמר שבעת הימים שצוה הקב"ה לאכול בהם מצה אין קפידא לעשותן בסוף החודש או סירוגין ת"ל בראשון בארבעה עשר יום לחודש בערב תאכלו מצות עד יום האחד ועשרים לחודש בערב.

13. שפת אמת מסכת סוכה דף מז עמוד א

שם בגמ' הכא כתיב פר התם כתי' פרים הכא כ' ביום התם וביום, לולי פירש"י י"ל התם פי' בשביעי של פסח כ' פרים שהוא ככל ימי הפסח וכן כתיב שם וביום אבל בשמיני כ' פר וכ' ביום כנ"ל, מיהו בכמשפטם צריכין לפרש כדפירש"י, אך קשה לי אמאי לא חילקו בפשיטות בין ז' דפסח לשמיני דחג דהתם כ' שבעת ימים א"כ כללינהו קרא אבל בסוכות לא כ' שמונת ימים אדרבה כ' כמה פעמים שבעת ימים ושמחתם לפני ה' א' ז' ימים, חג הסוכות תעשה לך ז' ימים ומאיזה טעם נימא דרגל א' הוא:

14. שערים מצויינים בהלכה

מ"מ כוס בעינן. פרש"י היכי משכחת לה ברכת זמן בחוה"מ הא בעינן כוס של יין, ואין יין מצוי לכל אדם בחוה"מ. וצריך ביאור דפשיטא ליה להגמרא דצריך כוס לברכת שהחיינו, וכן במס' עירובין (מ:) מצריכין כוס לברכת שהחיינו ביו"ט, אע"פ דמברך זמן על דלעת חדישה, והרי בחנוכה ופורים מברכין שהחיינו בלי כוס. וי"ל דודאי יש מקום לברך על פרי חדש שהרי יש לפניו דבר חדש שמשמח לבו, וכן בחנוכה מברך על הדלקת נרות, ובפורים על המגילה, שיש לפני המברך דבר ממשי שמשמח לבו, אבל לברך על עצם היום שאין דבר ממשי הנראה לפניו, סובר הש"ס שצריך כוס לפניו, דהיינו משמח לבו וכדאיתא במס' פסחים (קט.) ושמחת בחגין אנשים בראוי להם כין, אלא דלהלכה קי"ל דמברך זמן אפילו בשוק, והיינו על הרגשת קדושת שמחת יו"ט.

15. תוספות מסכת סוכה דף מז עמוד ב

כהן מניח ידו תחת יד הבעלים ומניף – [1] לאו דוקא קאמר תחת יד הבעלים ממש דא"כ הויה חציצה בין הכלי ובין הכהן ובסוף שתי מדות מסקינן גבי בעלים חברים לנפו כולהו בהדי הדדי קא הויה חציצה אלא כדתנן פרק ג' דביכורים (מ"ו) גבי סל של ביכורים אוהזו בשפתותיו וכהן מניח ידו תחתיו ומניפו והיינו תחת יד הבעלים [2] ומיהו בההיא דבעלים חברים פי' שם בקונט' דבתנופת הכהן לא איכפת לן אם יש בה חציצה דעיקר תנופה בבעלים היא ותימה היא מנא ליה הא דתרוייהו כתיבי והתם (מנחות דף סא:) תניא גבי תנופה דשלמים הא כיצד כהן מניח ידו תחת יד הבעלים ומניף כיצד עושה מניח אימורין על פיסת היד וחזה ושוק עליהם והתם מצינו למימר שאוהזו הכהן באימורים היוצאין חוץ לפיסת היד ולפי שהבעלים למעלה קאמר תחת יד הבעלים [3] ובירושלמי דסוטה משמע קצת דהוי בגניעה ממש גבי תנופת מנחת סוטה דפריך בירושלמי ואין הדבר כעור מביא מפה ואינו חוצץ מביא כהן זקן ואפילו תימא ילד אין יצר הרע מצוי לאותה שעה מיהו מצינו למימר דאף על פי שזה למטה מן הכלי וזה למעלה מן הכלי פעמים שנוגעין ידו בידה על ידי שמתעסקין בתנופה.

16. שפת אמת מסכת סוכה דף מז עמוד ב

בתוס' ד"ה כהן ל"ד קאמר תח"י הבעלים ממש דא"כ הוי חציצה כו' ובסוף שתי מדות מסקינן דמה"ט אין תנופה בכל החברים, וקשה לדבריהם דמשכחת תנופה בשנים זו למעלה מזו א"כ גם בשותפים שייך תנופה בכל החברים זה למעלה מזה בפרט בתנופת חזה ושוק שנדחקו התוס' לומר דהכהן אוהזו באימורים היוצאים מפיסת היד א"כ גם בחברים שייך הכי, ונלע"ד דהנה בעיקר דברי הגמ' בפ' שתי מדות דהוי חציצה יש לתמוה דהא מסקינן ביומא (נ"ח) דמין במינו אינו חוצץ והא דעומד ע"ג רגלי חבירו פסול משום דלא מבטל לוי' ע"ש, וא"כ היכא דכל השותפים מניפין כ"א מבטל שפיר ידו לזמן התנופה שוב לא הוי חציצה מטעם דמב"מ א"ת ולכן נלע"ד דלשון חציצה דהתם לאו דוקא ועיקר כוונת הגמ' היא דכל א' צריך להניף והיינו שיהי' מוגבה מכחו וכיון דידו ת"י חבירו אין הגבהה מכחו וזה שאמרו דהוי חציצה כלומר דתנופת התחתון לא חשוב תנופה, וא"כ היינו דוקא בשותפין דכ"א חייב בתנופה לעצמו אבל תנופת הבעלים עם הכהן כיון דכך היא המצוה צריך להיות מוגבה מכת שניהם שפיר מהני וחציצה לא הוי דמב"מ אינו חוצץ כנ"ל:

17. שערים מצויינים בהלכה

הא כיצד כהן מניח ידו תחת יד הבעלים ומניף. פרש"י דהבעלים אוהזים בשפת הטנא והכהן מניח ידו תחת שוליו. וכ"כ התוס', אבל הביאו דבירושלמי סוטה משמע ידי הכהן היו ממש תחת יד האשה, דפריך בירושלמי הנ"ל והלא הדבר מכוער, פי' שידיו נוגעים ידי האשה, ויש בירושלמי ג' תירוצים, א) שהיה מפה מפסיק ביניהם, ב) שהיה הכהן זקן, ג) אין היצה"ר שולט לאותה שעה, דעל זמן קצר לא חיישינן ליצה"ר. ומתירוצ' הג' הבאנו ראייה לאותן הפוסקים דאם בשעת קידושין הכלה נדה לא חיישינן על נתינת הטבעת על אצבעה, משום דהוי זמן קצר, והכא עדיף דאינו ברי שיגע וגם מבוהל קצת באותו שעה, עי' בשמ"ב (ח"ד סי' קמו סק"ו). וע"ע בדברינו במס' סוטה (יט. ד"ה וכהן).

18. שערים מצויינים בהלכה

דף מח. רגל בפני עצמו. פרש"י שאין יושבין בסוכה. ובתוס' הביאו בשם ר"ח דידחה אבלות כמו שאר רגלים כו', ומיהו אי אפשר לפרש שידחה לגמרי דהרי אמרינן במס' מו"ק (כד:): יום אחד לפני החג, והחג, ושמיני עצרת הרי עשרים ואחד, ולא נדחה לגמרי. וכ"פ בשו"ע או"ח (סי' תקמח סט"ז) ויו"ד (סי' שצט ס"א). ומבואר מכל זה כח שמירת מצות שמחת יו"ט דדוחה מדת הדין מן המת ומן האבל, והיינו שגורע ימי הדין ממתם, ולכן הוא סגולה להזכיר נשמות ולהתפלל עליהם ביו"ט גם בשנה ראשונה. וכ"כ בלבוש (יו"ד סו"ס"י שמז) שכן נהגין אצלם. ועי' במג"א (סי' רפד סק"ז), וכ"כ בפמ"ג (א"א סי' תקמו סק"ב) ובשו"ת דודאי השדה (סי' פה) ובסי' דברי תורה לבעל מנח"א (ח"א אות כט), ואין נכון לגזול זכות המתים דבשנה ראשונה צריכים יותר רחמים, כמוכח.

19. ספר מקראי קודש סוכות ח"ג

סימן מו

שמחת תורה רגל בפני עצמו

סוכה (מח א) ששמחת תורה חלוק משאר ימי סוכה לענין פז"ר קש"כ והרי"ש של פז"ר הוא דגל בפ"ע, וברש"י שם רגל בפ"ע שאין יושבין בסוכה. וכערוך לנו שם העיר שהיה יכול להוסיף אף לולב וניסוך המים שאינם נוהגים בה, אלא חרא מינייהו נקט.

והגרש"י ז"ל אמר שבדקדוק כתב רש"י "סוכה", שבעצם הרי קשה להבין ככלל, מה ענין הרגל לאי הישיבה בסוכה, וכי הרגל הוא שגורם לכך, הרי אף אילו היה השמיני יום חול כך ה"י דינו, בסוכות תשבו שבעת ימים ולא עוד. ואכל בתרגום יונתן על הפסוק ביום השמיני עצרת תהיה לכם פתרגם "ביומא תמינאה תהו בחורוא מן מטילכתן לבתיכתן" (מסוכתכם לבתיכם). הרי שזהו מאופיו של עצם החג עצרת מן הסוכה אל הבית. ואם לכך נתכוין רש"י דבריו מדויקים מאד, שזה ענין לסוכה ולא ללולב ולניסוך המים.

ויש להביא לכאן דברי הגר"א בספר יהל אור פרשת יתרו שכתב: וכן הוא בבית המקדש הר הבית שהוא גם לנכרים וכדכתיב וגם אל הנכרי וגר דבחיל דוקא אין עכר"ם, ובית הוא עזרה והיכל דאינן אלא לישראל! ובגמרא אמר ג' דרגין הר שדה רבית.

הרי קדש

1) ובית הוא עזרה והיכל דאינן אלא לישראל וכו'. הכוונה היא שבדברי הגר"א מוסבר הענין שזהו מאופיו של עצם החג עצרת מן הסוכה אל הבית עפ"י דברי המדרש בילקוט שמעוני (רמז תשפכ) דאמר רב פנחס כל אותן שבועים פרים שהיו ישראל מקריבין בחג כנגד שבועים אומות וכו' וכיון שיצאו ימי החג אמר הקב"ה לישראל עכשיו אני ואתם נשמח ביחד ולכן הקרבן הוא פר אחד. ובדברי הגר"א הדברים מאירים, שאופיו של חג העצרת הוא מן הסוכה אל הבית שהסוכה הוא בבחינת חיל שהוא גם לנכרים ולכן הקרבנות הם שבועים פרים כנגד אומות העולם, משא"כ בשמיני עצרת שנכנסים לבית, הבית הוא בבחינת העזרה וההיכל שאינן אלא לישראל, שאומר הקב"ה לישראל עכשיו רק אני ואתם נשמח ביחד, וכמה מרדוקים דברי התרגום יונתן שכתב ביומא תמינאה תהו בחורוא מן מטילכתן (סוכתכם) לבתיכתן היינו שאני ואתם נשמח ביחד. |

20. קובץ המאור אלול תשע"ב-סוכות ואברהם אבינו- חג האמונה [עמ' קסב]

בספר מקראי קודש (סוכות ח"ג סי' מ"ו) דן בגדרי חג שמיני עצרת, והביא מדברי הגרש"י ז"ל דקדוק בדברי רש"י המבאר את מהות החג. ברש"י (סוכה מ"ח) כתב לבאר את דברי הגמ' ששמיני עצרת רגל בפני עצמו, וכתב שם רש"י 'שאיין יושבים בסוכה', וביאר הגרש"י ז"ל שרש"י כתב זה בדקדוק, כי יש להקשות הלא אין הרגל גורם לאי ישיבה בסוכה אלא מכיון שהסתיים חג הסוכות א"כ אין יושבים בסוכה, **והביאור הוא, שבתרגום יונתן על הפסוק 'ביום השמיני' תרגם 'ביום תמינאה תהו בהדווא מן מטילכון לבתיכון' והכוונה, שמהות חג שמיני עצרת הוא היציאה מן הסוכה והכניסה לבית**, ולכן כתב רש"י 'שאיין יושבין בסוכה'. עוד הביא שם מדברי הגר"א (יהל אור פר' יתרו) שכן מצינו בהר הבית, שרוב שטחו מותר בכניסת נכרים [כדברי שלמה המלך בתפילתו], אבל לפניו מן החיל אין כניסה לעכו"ם, שהעזרה וההיכל נועדו רק עבור ישראל. ובהררי קודש שם האריך לבאר, שהביאור בדברי התרגום הוא על פי דברי המדרש, שכל ימי החג מקריבים את פרי החג עבור האומות, דהיינו, שחג הסוכות אף נועד עבור אומות העולם, ורק בשמיני עצרת שנכנסים לבית, שהוא בחינת העזרה [כדבר הגר"א]. או אז מקריבים רק פר אחד שהוא עבור ישראל בלבד, וזהו שאומר הקב"ה לישראל שנשמח יחד, והכוונה היא ללא אומות העולם. זהו הביאור במהות חג שמיני עצרת, שזה בבחינת העזרה, הכניסה לבית, ועזיבה של אומות העולם בחוץ, ולכן תרגם בתרגום, ששמיני עצרת הוא זמן היציאה מן הסוכה והכניסה לבית.

מדברים אלו אנו למדים, שמטרתו ותכליתו של חג הסוכות הינו עבור אומות העולם, ותפקידינו בחג הסוכות הוא האחריות והדאגה לאומות העולם והפצת האמונה. לעומת זה בחג שמיני עצרת תפקיד זה הסתיים ואז אנו שמחים עם הקב"ה לבד. זהו הביאור בדברי המדרש, שבשבעת ימי החג בני ישראל עסקים וטרודים בפרסום מלכותו יתברך, ועל ידי פרסום זה מתגלה גודל אהבתם ותשוקתם אל הבורא ית', וע"כ בבואם ליפרד כביכול מהקב"ה, פונה אליהם הקב"ה, בני אהובי, כ"כ טרחתם לכבודי ולפרסום שמי, קשה עלי פרידתכם, השארו נא יום נוסף לשמוח אתי במחיצתי אני ואתם.

21. ספר מאור ושמש - רמזי שמיני עצרת ד"ה הנה

הנה חז"ל אמרו שמיני רגל בפני עצמו לענין פז"ר קש"ב וידוע אשר סימני חז"ל רמוזים בהם הרבה סודות נעלמים. ואף אנו נאמר כי הנה הידוע אשר עיקר מגמת עבודתנו בימי הסוכות להמשיך אור א-להותו יתברך על כל העולם, ועל ידי שישראל נכנסין לסוכה הם נכסין בצל אימא עילאה הסוכת עליהם מן החיצונים. וידוע אשר על ידי סוכה ולולב הם ממשיכים עליהם אור השמות המקיפין, ועל ידי הנענועים של הלולב הם ממשיכים אור הפנימי שהם שמות הויות ואור המקיף הם שמות אהי"ה. ובכל יום מימי הסוכות מאיר עליהם שם אחד ממילוי שמות הוי"ה ושם אחד ממילוי שמות אהי"ה, וביום שמיני עצרת מאירים כל שמות מילוי הויות ומילוי שמות אהי"ה יחד ומתייחד אז השם עם הכנסת ישראל ונעשה יחוד שם הוי"ה עם שם אהי"ה. הנה ידוע אשר מילוי שמות הוי"ה הם ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן ומילוי שמות אהי"ה הם קנ"א קס"א קמ"ג וסך כולם עולה תרפ"ז, ופז"ר קש"ב עולה תרפ"ט רומז לשמות הנ"ל, וב' היתרים רומזים להקדוש ברוך הוא עם כנסת ישראל. לזה רמזו שמיני רגל בפני עצמו לענין פז"ר קש"ב והבן:

22. תוספות מסכת סוכה דף מח עמוד א

רגל בפני עצמו - דאין יושבין בסוכה קרבן לעצמו שאינו בסדר פרי החג דא"כ היו בו ששה פרים ברכה לעצמו את יום שמיני חג העצרת הזה ובתוספתא משמע שמברכין את המלך דה"ג בה ברכה לעצמו שנאמר ביום השמיני שלח את העם ויברכו את המלך כך פי' בקונט' והשתא לא הוי כי ההוא דתניא לעיל דאמרינן כשם שחג טעון שיר קרבן ברכה ולינה כך שמיני טעון קרבן שיר וברכה ולינה ורבינו תם מפרש ברכה דהכא ברכת המזון ותפלה כי היא דלעיל ורגל בפני עצמו לענין שטעון לינה ורבינו חננאל מפרש לענין [שידחה] אבילות משום דאמרי' פרק בתרא דמועד קטן (דף יט.) דהקובר את מתו שבעה ימים קודם הרגל בטלה ממנו גזרת שלשים וזימנין דליכא שבעה קודם לרגל ואפ"ה בטלה הימנו גזרת ל' משום שמיני עצרת ורבינו תם עצמו יסד במעריב של שמיני עצרת קודש ללינה ושלשים ידחם כאשר אבליים ינחם ומיהו אי אפשר לומר שידחה לגמרי דהא פרק בתרא דמו"ק (דף כד: ושם) אמרי' יום אחד לפני החג וחג ושמיני שלו הרי כאן עשרים ואחד יום וברכת המלך לא בעי למיתני משום דצריך למיתני דומיא דברכה של ז' ימי החג שיר שהיו אומרים מזמור שלם משא"כ בשאר

ימי החג שלא היו אומרים מזמור שלם אלא חציו היום וחציו למחר כך מפרש ר"ת כדאיתא בשילהי החליל (לקמן דף נה.) דמותיב בה סימנא הומבה"י ולעיל פירשתי שהיו אומרים למנצח על השמינית.

כ"ב ק"ב

כ"ב - סדרה במשניות וכתב בדברי רבי אבהו כ"ד - וזוהר כלל בגזל אליו שורחתי ששילב בחש"ט
! כלל שורחתי עם כתיבתו למשניות כלל אב"ד נחטרו. וכן כיום רש"י. ר"ב"ו חונק עליו וסדר
ק ... .. יצאנו ב"ב עם הסדרה. רש"י קט"ז פ"ג י"ג

לכ"ב משני' האלו שורחתי לעצמי איזה יצאה בקרבנות כיום. וא"י שש"י גם באות כל"ב משניות או רק
גמ"י' שחטרו. רש"י פוסק בשי"ת יהי' - דכ"ב ב"סו. (י' ק"ג - י"א)

למ - שמוג' לברך ביום א' של חג - אל לא יברך, וא"כ כל מה שיש לברך - ומשני' יש חיוב הרכה מיוחדת ולפיכך
נל - (י' רש"י - אין ישיגין טובה. וזוהר לך שערש דל"כ נחמל ב"ב דת"ן דין נטקו כשיג' אמן דין לטוב: דחטא יצירו נקל.
(א) אולם ש"ן קראו "אין" של הפסוק ביום משני' שספקיה לב"י - מארש דפוסה' אמן טובה רבין.
(ב) רש"י (ל"ה ד') "אין" של חג בסוכות שליו"ן אקו"ס חסר - כלל מאבד משני' שצדק בקטילה אבהו"ג
(ג) רש"י רמ"ג = יום משני' חג בסוכות כלל - רמ"ג - יום משני' שצדק - דא"ן בקרב חג.
ופ"ה הא קרב"י י"ל אחרון של חג"י? חג ה"ו סוכות. וא"ן ב"ל"ג ד"ב"ג זמני' - צדקתה' כלל
(ד) ר"ח - פוחה את אבילות - כלל אבילות שלשים - דבקורבן אמן לנ"י - חג"י - י"ל ראשון אבילות של סוכות
ומשני' שצדק נחשב כ"ב.

(א) ל"ת - א"ן ל"ת - אולם ראשון אבילות קרבן
(ב) ר"ג"ג - ד"ר שני' או ק"ן שגד"ה בחולו של מועד ח"יג לבי"א צדקת רג"ב של סוכות
משני' שצדק - א"ן בשל"ה - דחזקתה' מן צדקת רג"ב לבי"א - דג"ב ה"ו ד' רש"י - א"ן?!

(ג) ר"א"ג - נחשב כ"ב לנ"י אל ק"ח

קרבן - ד"ל מקרבן ש"ה ב"י - ד"ל סוד חג"י ב"ב לקרבן ו' - דמקרבן ב"ר א"ד. א"י ש"ה בקרבן משני'.

ס"ה - ש"ר ש"ו ב"י אומרים במקדש. דב"ב ש"ו לנ"י מקורבנות ש"ו דמ"ן א"י ב"ה ה"ו אולם משני'
ש"ו ש"י ד"ל מסדר ב"ה. רש"י ר"ב - ל"ת של משני' - ^{כחוק} חו"ס סוכות.

א"י ר"ת - ל"ה ש"ר ש"ה - אולם משני' ש"ו ש"ר ש"ה א"ן ל"א"ג - ל"א צדקת בש"ת
א"ן ד"ן ק"ס אקו"ס ישיגין יוא"י - דמ"ת של משני' ל"ה ה"ו המעמד ד"ר אקדש
אלא אבהו"ג - דמ"ס סוכות ר"ק (ב"ב) קרבנות אבהו"ג יוא"י ש"ו מקדש ^{כחוק} א"י ד"ל
ד"י צדקתה' ש"ו ב"ה.

ד"ב - רש"י ד"ב ר"ת ר"ת. אקו"ס ש"ה - ל"ב ב"ב - דמ"ס יוא"י - דמ"ס ש"ו א"י ב"ה
ד"ב ר"ת ר"ת - דמ"ס יוא"י - דמ"ס ש"ו א"י ב"ה - דמ"ס ש"ו א"י ב"ה - דמ"ס ש"ו א"י ב"ה
(ג) ר"ת - דמ"ס יוא"י - דמ"ס ש"ו א"י ב"ה - דמ"ס ש"ו א"י ב"ה